

Bidrag till kännedomen om den svenska spindel- faunan. I.

Med sammanfattning och artbeskrivningar på tyska språket.

Av

ALBERT TULLGREN.

Med 2 tavlor.

Alltsedan slutet på 1890-talet har jag hyst en livlig önskan att få ägna mig mera odelat åt studiet av den svenska spindelfaunan. Redan som ung student började jag med iver samla spindlar och därmed har jag fortsatt alla år, låt vara att en krävande tjänst som »praktisk entomolog» åtskilligt dämpat samlingslusten.

Mina samlingar ha under hand överlämnats till Naturhistoriska Riksmuseums entomologiska avdelning, som därigenom tillförts ett rikhaltigt och som jag tror rätt värdefullt svenskt material. När jag så år 1939 inträdde i pensionsåldern beslöt jag mig för att ägna mina återstående arbetsår till granskning och bestämning av ej blott vad jag själv under åren hopbringat utan även av annat svenskt spindelmaterial som skänkts till mig eller direkt till museet. Avdelningschefen professor O. Lundblad har också haft vänligheten ställa det ifrågavarande studiematerialet till min disposition. För komplettering av detta vände jag mig till chefen för zoologiska avdelningen vid Naturhistoriska Museet i Göteborg fil. doktor O. Nybelin med begäran om tillstånd att granska där befintligt svenskt spindelmaterial. Denne har också haft godheten att låta mig granska vissa delar av museets äldre samlingar, för vilket jag härmed uttrycker min tacksamhet.

Ett eftersträfvansvärt arbetsmål blev redan från början att samla material till ett blivande faunistiskt arbete. Särskilt ville jag bemöda mig om att på ett mera tillfredsställande sätt än som hittills av skilda utländska faunistici presterats avbilda de för bestämning av arterna viktiga organen. Mitt arbete har nu avancerat så långt att större delen av de 2-kloiga spindlarna (*Dionycha*) samt cribellaterna genomgått, avbildats och beskrivits. Tidsläget är emellertid nu sådant att ett mera omfattande och rikt illustrerat arbete kräver högst betydande tryck-

ningskostnader. Offentliggörandet av detta måste sålunda tillsvidare anstå. Då det emellertid syntts mig önskvärt att vissa delar av arbetsresultaten snarast publiceras lämnar jag här en kortfattad redogörelse för dessa.

Fam. Drassidae.

Gnaphosa fumosa C. L. Koch. I *Araneae suecicae* p. 353 har Westring under namnet *Pythonissa fumosa* Koch omnämnt tvenne subadulta spindlar, som han tidigare funnit på Särö, Halland. För dessa bibehåller sedermera Thorell — ehuru med en viss tvekan — det Kochska namnet i *Remarks on synonyms*, p. 192. En förnyad undersökning av de båda individerna, vilka numera förvaras å riksmuseets entomologiska avdelning har ådagalagt att de befinna sig i sådant skick att en säker bestämning av dem icke torde vara möjlig. Djuren ha icke undergått den sista hudömsningen och vår kunskap om ungdomsformernas morfologi är praktiskt taget ingen. Härtill kommer att C. L. Kochs originalbeskrivning ej innehåller sådana detaljer som kunna anses utgöra pålitliga artkaraktärer. Bösenberg, Reimoser och Roewer upptaga ej heller *G. fumosa* i sina faunistiska arbeten utan torde ha betraktat detta namn som ett nomen nudum.

Göteborgs zoologiska museum äger tvenne i sprit konserverade *Gnaphosa*-exemplar, signerade »*Pythonissa fumosa* C. Koch, Särö, Wg.». Det ena exemplaret var en mycket ung, det andra en fullvuxen hona, som nyss bytt hud, varför epigynen knappast kan sägas ha fått sitt definitiva utseende. Detta organ synes emellertid förete stor likhet med motsvarande hos *G. leporina* L. Koch. Släktskapen med denna art bestyrkes ytterligare vid undersökning av vulvabyggnaden. Från *G. leporina* avvek dock exemplaret bl. a. genom sin litenhet. Cephalothorax mätte blott 2,39 mm i längd och 1,7 mm i bredd. Abdomen var 2,5 mm lång.

Det torde vara svårt att avgöra om Westrings här omförmälda exemplar böra hänföras till *G. leporina* L. Koch eller ej. Så mycket torde dock vara klart att *G. fumosa* C. Koch lämpligen bör avföras från listan på svenska spindlar.

Gnaphosa montana L. Koch. Utländska författare synas ha betraktat hanen av denna art såsom okänd. Thorell har likväl i *Remarks on synonyms* p. 188 lämnat en kortfattad beskrivning. En undersökning av exemplar i Collectio Thorell å Riksmuseum ådagalägger att pedipalpens tibia har en lång apofys vid yttersidans apikala ända. (Tavl. I, fig. 1 a—b.) Sedd från sidan böjer den sig i svag båge mot cymbium, men sedd från ryggen har den en svag S-formig krökning. Den är skarpspetsad och något längre än själva ledstycket. Vid inre sidan av bulbus märkes embolus, som från bred bas avsmalnar jämnt till en hårfin spets, som är riktad nästan rakt framåt. Bulbus har

dessutom vid yttersidans distala ända en kraftig kroklik apofys. I sin konstruktion företer alltså bulbus stor likhet med samma organ hos *G. lucifuga*, men avviker från detta bl. a. därigenom att det embolusbärande partiet ej är försett med småtänder längs ytterkanten som fallet är hos nysnämnda art.

Gnaphosa borealis Thor. En undersökning av typexemplaret har bringat mig den övertygelsen att denna art är synonym med *G. leporina* L. Koch. Thorell har själv i *Descriptions of several european and North-African spiders* (K. V. A. Handl. 13. 1875) anfört att likheten med denna art är slående. Den avviker dock från denna genom frånvaron av taggar på de främre tibierna, genom andra mått på benlederna samt även genom epigynens skulptur säger Thorell. Dessa skiljaktigheter torde dock endast kunna betraktas såsom individuella. Granskar man dessutom vulvans byggnad kan man icke komma till annan slutsats än att *G. borealis* Thor. bör ställas som synonym med *G. leporina* L. Koch.

Gnaphosa muscorum L. Koch. Hos denna art är epigynens skulpturala form rätt växlande alltefter individens ålder. Hos relativt nyskönmogna honor är epigynfältets grop rund, medan denna hos något äldre exemplar fått en mera rhombisk form. De i gropens botten skymtande receptacula äro i senare fallet mycket längre och smalare än hos yngre exemplar. En granskning av vulvan hos olika exemplar företer dock ej sådana olikheter att man finner anledning antaga att det är fråga om olika arter.

I samband med undersökningen av denna art har jag haft anledning granska några andra i riksmuseet befintliga utländska *Gnaphosa*-arter, vilka Thorell beskrivit från Colorado i U. S. A. (*Descriptions of the Araneae collected in Colorado in 1875 by A. S. Packard*. — Haydens U. S. geol. and geogr. survey. Bull. 2, Vol. III, 1877, p. 489). Ett föreliggande exemplar av *G. conspersa* Thor. hade Thorell erhållit av framlidne Dr G. Eisen, själv i yngre dagar intresserad spindelsamlare, och var taget i Massachusetts. En jämförelse med svenska exemplar av *G. muscorum* L. Koch har ådagalagt, att det från Eisen bekomna av Thorell som *G. conspersa* Thor. bestämda exemplaret, en hona, i färg, ögonställning, mått, epigyn och vulva så överensstämmer med *G. muscorum* att man i själva verket kan ifrågasätta om ej *conspersa* är synonym med denna art. I *Trans. of the Connecticut Academy of arts and sciences*, Vol. VIII, 1888—1892, har J. H. Emerton beskrivit och avbildat palpen av en hane, vilken han anser tillhöra *G. conspersa* Thor. En blick på de lämnade bilderna (Pl. IV, fig. 4 c—d) visar sådan överensstämmelse med motsvarande organ hos svenska exemplar av *G. muscorum* att den antagna synonymiteten ytterligare bestyrkes.

Gnaphosa lapponum L. Koch. I *Die Arachniden-Familien der Drassiden*, Nürnberg 1866—1867, beskrev L. Koch å p. 33—36 ovan nämnda art under namnet *Pythonissa lapponum*. Till beskrivningen

fogade han tvenne bilder å Tab. II, fig. 23—25, vilka visserligen äro mycket schematiska men som likväl torde kunna läggas till grund för en identifiering. En undersökning av riksmuseets material av *G. islandica* Sør. bestämt av Schenkel och omtalat i hans beskrivning av Sarekspindlar (Arachniden aus dem Sarekgebirge. — Naturwiss. Untersuch. des Sarekgebirges in Schwedisch-Lappland, Bd. IV, L. 10, 1931) samt av ytterligare några *Gnaphosa*-individer från nordligaste Lappland har bibringat mig den övertygelsen, att Sørensens art *G. islandica* är synonym med *G. lapponum* L. Koch. De av Sørensen angivna olikheterna synas mig nämligen ej vara tillräckliga för ett särskiljande av dem båda. Så t. ex. har det visat sig att taggarna å tibier och metatarser variera hos de nordsvenska exemplaren. Det finns sålunda i riksmuseets samlingar ett hanexemplar med blott 1 apikal ventraltagg å tibia I och ett annat med blott en subbasal sådan tagg å metatars I. I båda fallen i överensstämmelse med Kochs beskrivning av *G. lapponum*. Kochs beskrivning och bild av epigynen är visserligen helt schematisk, men synes mig dock i grova drag stämma bra med de undersökta *islandica*-exemplaren. Detsamma kan sägas om Kochs teckningar av hanens kopulationsorgan. De olikheter, som dessa, särskilt å fig. 25, uppvisa, kunna mycket väl skyllas bristen på goda optiska instrument eller på bristande sinne för detaljerna hos tecknaren. En liten vridning av objektet under mikroskopet kan också medverka till att en bild erhålles, som ej kan läggas till grund för en säker differentiering av olika arter.

Gnaphosa holmi n. nov. (*G. humilis* Holm). Nathan Banks har i *The spiderfauna of the upper Cayuga Lake basin* (Proc. of the Acad. of nat. sc. of Philadelphia, 1892, p. 19, Pl. I, fig. 59) beskrivit en *G. humilis*, varför det av Åke Holm år 1939 för en ny svensk *Gnaphosa*-art givna namnet måste ändras (jfr *Neue Spinnen aus Schweden* i Arkiv f. zoologi, Bd 31, N:o 8).

Gnaphosa punctata n. sp. (Tavl. I, fig. 2 a—c). Denna, som jag förmodar, nya art anträffades den 10 juli 1921 av agronom C. B. Gault vid Sorsele i Lappland. Närmare beskrivning återfinnes under rubriken »Zusammenfassung und Artbeschreibung» i slutet av denna skrift.

Gnaphosa lugubris C. Koch. På ett gungfly å en vidsträckt mosse i By socken i Dalarna anträffade jägmästaren Thure Palm sommaren 1941 en *Gnaphosa*-hane, vilken av allt att döma måste föras till ovan nämnda art, vilken har en vidsträckt utbredning inom Europa men som hittills ej anträffats i vårt land.

I *Revue suisse de zoologie*, Tome 41, 1934, har E. Schenkel beskrivit en ny art, som han kallat *Gnaphosa krogerusi*. Denna säger han visserligen vara lik *G. lugubris* men likväl tydligt skild från denna. Vid granskning av ett universitetets i Helsingfors zoologiska museum tillhörigt typexemplar av *G. krogerusi*, som godhetsfullt ställts till mitt förfogande, har det framgått, att det av Palm funna *Gnaphosa*-exemplaret i avseende

på hanpalpens byggnad i detalj överensstämmer med det finska exemplaret av *G. krogerusi*. Den frågan uppstår nu om ej den schenkelska arten i realiteten är C. Kochs art *lugubris*. Att så är fallet synes mig vara i hög grad sannolikt. De olikheter, som enligt Schenkel skulle motivera uppställandet av en ny art, synas mig nämligen vara mycket oväsentliga och snarast utgöra prov på individuell variation. Så är åtminstone fallet, då det gäller måtten på de olika kroppsdelarna ävensom benens beväpning. Härutinnan finns det vissa rätt stora olikheter mellan det svenska och det finska exemplaret, vilket ådagalägger sådana kännetecken svagheter. Ifråga om palpens byggnad anför Schenkel blott sådana särskiljande kännetecken, som kunna bero på bulbi utvecklingsgrad och läge i förhållande till cymbium eller som kunna vara skenbara och beroende på organets ogynnsamma läge under mikroskopet vid studiet och avtecknandet. Den av Schenkel publicerade bilden av bulbus är också sådan, att man endast kan göra sig en mycket schematisk bild av dess egentliga utseende. Av ovan anförda skäl anser jag att *G. krogerusi* Schenkel bör betraktas som synonym till *G. lugubris* C. Koch.

Drassodes gracilis Westr. Enligt Thorell är Westrings beskrivning gjord efter »a dried and considerably injured ♀ jun.», varför arten måste betraktas som synnerligen osäker. Typen finns numera varken i Westrings eller Thorells torra samlingar, som båda förvaras å Riksmuseets entomologiska avdelning, och man har även upplyst mig om att något exemplar av denna »art» ej heller kunnat påträffas i Naturhistoriska museets zoologiska avdelning i Göteborg. Under sådana förhållanden torde det vara lämpligast att betrakta *Drassodes gracilis* Westring som ett nomen nudum.

Haplodrassus soerenzeni Str. I *Nyt Magazin for Naturvidenskab*, B. 38, 1900, har Embrik Strand beskrivit en *Haplodrassus* under ovanstående namn. Genom tillmötesgående av universitetets i Oslo zoologiska museum har jag haft tillfälle undersöka Strands typexemplar, honor, vilka anträffats i den svenska delen av Skarmodalen i sydligaste Lappland nära Jämtlandsgränsen. Mitt första intryck var att *H. soerenzeni* Str. och den långt senare av Åke Holm beskrivna *H. lapponicus* (Arkiv för zoologi, Bd 31, 1939) voro identiska. Visserligen föredde såväl epigynfälten som receptaculakomplexet vissa olikheter, men dock ej större än att de kunde bero på individuell variation eller respektive organs utvecklingsstadium.

Sedermera har jag i Södermanland, i Nacka-skogen, den $\frac{9}{6}$ 1941, och å Svartsjölandet i Mälaren, den $\frac{31}{5}$ 1942 samtidigt funnit hanar och honor av en *Haplodrassus*, som givit mig anledning till förnyad granskning av bestämningsproblemet. Vulvapreparat från en på Svartsjölandet funnen hona uppvisar i detalj samma bild, som preparat av vulva från ett av Strands exemplar. Hanpalpen hos ett exemplar från Svartsjölandet överensstämmer i sin konstruktion rätt mycket med

nämnda organ hos *Haplodrassus lapponicus* Holm, men förete dock så pass stor avvikelse, att jag för närvarande ej anser mig kunna föreslå en sammanslagning av Holms och Strands arter. Då de här i Stockholms-trakten funna spindelhonorna otvivelaktigt höra samman med *D. soeren-seni* Str., ha mina fynd av hanarna i väsentligt avseende kompletterat vår kännedom om denna art. En beskrivning av densamma på grundval av det funna materialet återfinnes i slutet av denna skrift. (Tavl. I, fig. 3 a—c.)

Haplodrassus moderatus Kulcz. Honor av denna art, som förut ej anträffats i Sverige, har jag funnit på flere ställen i Stockholms-trakten, nämligen i Södermanland vid Östervik, Erstaviks socken, den $16/6$ 1940 och vid Damtorpssjön i Nacka socken, den $9/6$ 1941, samt i Uppland vid Laduviken inom Stockholms stads område den $28/11$ 1941 och vid Igelviken å Svartsjölandet i Mälaren den $31/5$ 1942.

Scotophaeus blackwallii Thor. I *Remarks on synonyms on european spiders* p. 179—180 har Thorell beskrivit dels nämnda art, som sänts honom av Cambridge under namnet *Drassus sericeus* BL., dels en *Drassus gotlandicus*, som grundats på två honor, vilka anträffats inomhus i Visby. Skillnaden mellan dessa båda arter skulle enligt beskrivningarna bestå i byggnaden av de honliga könsorganen. Thorells material finnes förvarat å riksmuseum i Collectio Thorell. En undersökning av detta har bringat mig den övertygelsen, att de relativt små olikheterna i epigynens byggnad endast kunna betraktas som ålders-differenser, varför *D. gotlandicus* Thor. bör betraktas som synonym med *Scotophaeus blackwallii* Thor.

Zelotes lutetianus L. Koch. I riksmuseets samlingar finnas exemplar av denna art från Öland: Halltorp (E. Mjöberg, juni 1902) och Hornsjöns strand (A. Jansson, $26/5$ 1920).

Zelotes clivicolus L. Koch. Denna i Sverige förut ej anträffade art har riksmuseet från följande platser. Södermanland: Nacka, $9/6$ 1941 (A. Tullgren); Upl.: Stockholm vid Experimentalfältet, $16/6$ 1927 (O. Lundblad), och Uggleviken, $14/5$ 1941 (A. Tullgren); Öland: Högsrums socken, Rälla, $2/7$ 1937 (Id.).

Zelotes subterraneus C. Koch. I *Beiträge zur Kenntnis der schweizerischen Spinnenfauna* (Revue suisse de zoologie, Vol. 32, 1925) har E. Schenkel p. 284 o. f. framhållit, att det berett honom stora svårigheter att fixera någon säker skillnad mellan den »äkta» *subterraneus* och den av L. Koch uppställda arten *Z. apricorum*. Det relativt stora material av *Zelotes*-honor av denna typ jag haft till mitt förfogande har också ådagalagt, att den del av epigynfältet, som benämnes *areola*, och vars form ansetts ha avgörande betydelse för artbestämningen, i så hög grad varierar att övergångsformer mellan *subterraneus* och *apricorum* lätt kunna påvisas. Preparat av receptaculakomplexet synas däremot icke förete några väsentliga olikheter, även om man jämför ytterlighetsexemplar av de båda typerna. Kulczynski har ifråga om

hanarna trots sig finna påtagliga differenser. Enligt min mening synas dessa dock ej kunna med visshet ådagalägga artskillnader, enär även dessa organ i någon mån kunna variera i detaljernas utformning hos olika individer. Härtill kommer att det med säkerhet skiftar något i utseende, när full könsognad inträder eller efter skedd parning. En och samma art kan även vid avbildandet av palpen ge rätt olika resultat beroende på objektets läge under mikroskopet. Under dylika förhållanden synes det mig vara riktigast att tillsvidare uppföra *apricorum* under *subterraneus*' synonymier. Samma uppfattning hyser jag ifråga om *Z. violaceus* L. Koch, vilken mening också delas av Reimoser i hans bearbetning av drassiderna i *Die Tierwelt Deutschlands*, T. 33, 1937.

Ibland de honor med *subterraneus*' epigynform, som jag undersökt finns också en med areola av samma utseende som hos *Zelotes reconditus* Sim. (*Les arachnides de France*, T. 6, I Partie, 1914, p. 179, fig. 379). Simon lämnar blott följande korta artdiagnos: »Plagule aussi longue que large et visiblement plus étroite que la plague, ses côtés droits, mais convergeant en avant (♂ inconnu).» Det här åsyftade exemplaret fann min fru den 27/9, 1931 vid Islinge å Lidिंगön. En undersökning av vulvan visar att denna är av samma byggnad som hos *subterraneus*. Något skäl för upprätthållandet av »*reconditus*» som särskild art enbart på grund av areolans extrema form synes mig under sådana förhållanden knappast föreligga.

Fam. Clubionidae.

Clubiona norvegica Str. Denna för Sverige nya art beskrevs efter två norska hanexemplar av Strand år 1900 i *Det norska Vetenskapers Selskabs skrifter*, p. 32. Den synes sedermera ej ha återfunnits. Efter granskning av typexemplaren har jag nu kunnat konstatera att arten förekommer även i vårt land, nämligen i Lappland. Den har där anträffats av framlidne läroverksadjunkten E. Sellman i Abisko, troligen år 1918, av tullkontrollör N. Bruce ävenledes i Torne lappmark vid Mukkovuoma i juli 1935 och av docenten Åke Holm i Lycksele lappmark vid Tärna den 1/7, 1937. Vid bestämningsarbetet har jag också kommit till den övertygelsen att den av A. Randell Jackson år 1915 i *Proc. of the royal physic. society*, Vol. XIX, p. 188, pl. V, fig. 7—11 beskrivna arten *Clubiona humida* är synonym med Strands ovannämnda art. De av Jackson publicerade bilderna synas i hög grad bestyrka denna uppfattning. Då de hittills offentliggjorda beskrivningarna kräva viss komplettering lämnar jag i slutet av denna skrift en kort nybeskrivning. (Tavl. I och II, fig. 4 a—d.)

Clubiona kulczynskii de Less. En hane av denna för Sverige nya art har påträffats i Östersund år 1941 av posttjänstemannen H. T. Johansson, som överlämnat densamma till lektor K. E. Johansson,

vilken haft vänligheten låta mig granska honom tillhörigt material av clubionider m. m. Arten är nära besläktad med *C. reclusa* Cbr., men avviker från denna och närbesläktade bl. a. därigenom att den harpunlika tibialapofysen å pedipalpen har en rätt kort och trubbig spets samt genom att bulbus har ett inre apikalt parti försett med två korta och kraftiga tänder. Bakom detta skjuter embolus fram mot alveoli framkant, där den böjer nästan tvärt av i riktning mot palpens yttersida.

Clubiona borealis Thor. Denna art beskrevs år 1871 av Thorell (*Rem. on synonyms* etc., p. 223) på grundval av två torra, på nål stuckna honor, vilka av Westring felaktigt bestämts till *C. trivialis* C. Koch. Efter en kort redogörelse för särskilt epigynens utseende skriver Thorell: »For the present I look upon this spider as a separate species and call it *C. borealis*.» Jag har haft tillfälle undersöka de i Westrings torra samling å Riksmuseum förvarade typexemplaren. Efter uppmjukning av det bäst utvecklade och bibehållna exemplaret kunde ett gott preparat av epigyn och receptaculakomplex förfärdigas. Detta har ådagalagt att djuret otvivelaktigt tillhör *C. reclusa* Cbr. Anmärkas må att Simon i *Les arachnides de France*, T. VI, p. 964, framkastar en förmodan att *borealis* skulle komma att visa sig vara synonym med nämnda art. I *Folia zoologica et hydrobiologica*, Vol. VIII, 1935, p. 97, har V. J. Sytshevskaja gissat på att *borealis* skulle vara synonym med de Lesserts art *kulczynskii*, vilket sålunda är uteslutet. Kulczynski har långt tidigare, år 1885, trott sig ha återfunnit *borealis* Thor. i spindelmaterial från Kamtschatka (*Araneae in Camtschadalia a Dre B. Dybowski collectae* in Denkschr. Ak. Wiss. Krakau XI). Till några få rader på polska språket fogar han en bild av epigynen, pl. XI, fig. 24. I en resumé på tyska språket framhåller han själv att bestämningen är något osäker. Vilken art Kulczynski haft framför sig är av den lämnade bilden omöjligt att avgöra.

Clubiona diversa Cbr. Denna för Sverige nya art har anträffats av lektor K. E. Johansson i Västergötland vid Lerum den 1/7 1938.

Clubiona alpica L. Koch. I *Descriptions of several european and North-African spiders* (K. V. Ak. Handl., Bd 13, 1875) uppgiver Thorell, att ifrågavarande art anträffats av C. J. Neuman på Gotland. Det neumanska exemplaret, som förvaras i Collectio Thorell å riksmuseum, har visat sig tillhöra *C. similis* L. Koch, varför *C. alpica* bör avföras från listan på i närvarande stund kända svenska spindlar.

Clubiona ornata Thor. I nyss citerade arbete beskriver Thorell, p. 86, utförligt denna i ett förelöpande meddelande (*Diagnoses araneorum Europaeorum aliquot novarum* i Tijdschr. Entom. XVIII, 1875) i korthet omförmälda nya art. Han framhåller emellertid uttryckligen, att arten synes vara nära släkt med *C. erratica* C. Koch (= *subsultans* Thor.), men anser den vara väl skild genom följande specifika kännetecken: cephalotorax' längd i förhållande till sammanlagda längden av fjärde benparets tibia + patella samt längden av det mörka mittbandet å bakkroppstryggen. Ifrågavarande »kännetecken» torde dock knappast

kunna tillmätas artskiljande betydelse. En undersökning av Thorells material, som ävenledes finns å riksmuseum, har ådagalagt att vulva-byggnaden är fullständigt överensstämmande med den hos *erratica* C. Koch, varför *C. ornata* Thor. bör uppföras bland denna arts synonymer.

Agroeca pullata Thor. Denna för Sverige nya art har jag erhållit vid sållning i Lilljansskogen i Stockholm den 28/9 1907. En hona, som likaledes synes tillhöra denna art, har dessutom tagits av E. Mjöberg på Öland vid Halltorp i juli 1902. Detta exemplar har nyss företagit sista hudömsningen, varför epigynen är relativt svagt kitiniserad och därför uppvisar ett från äldre exemplar rätt avvikande utseende, i det de båda könsöppningarna å ömse sidor om mittseptums främre del framträda tydligare än på stockholmsexemplaret.

Scotina praelongipes Cbr. Denna ävenledes för Sverige nya art har jag funnit vid Mörby i Danderyds socken den 16/10 1940, vid Bergendal i Turebergs socken den 28/9 1941 samt å Lidingön vid Bosön den 26/11 1940.

Micaria subopaca Westr. Westrings typexemplar, en hane, som härstammade från Östergötland blev undersökt av Thorell. Denne har sedermera med *subopaca* Westr. identifierat en annan hane, som tagits av C. J. Neuman vid Borgholm. Denna har Thorell också närmare beskrivit i *Descriptions of several european and North-African spiders*, p. 113, och ifrågavarande exemplar finnes förvarat å riksmuseum. En förnyad granskning av detta har ådagalagt, att L. Kochs senare uppställda art *M. albostrigata* är synonym med *M. subopaca* Westr.

Micaria alpina L. Koch. I *Arachniden aus dem Sarekgebirge* (Naturwiss. Untersuch. des Sarekgebirges in Schwedisch-Lappland, Bd IV, 1931) har E. Schenkel omnämnt ett par *Micaria*-hanar under namnet *M. foveata* Str. En undersökning av Strands typexemplar har ådagalagt att *M. foveata* är synonym med *M. aenea* Thor. (*Rem. on syn. etc.*, p. 175). En förnyad granskning av det nyssnämnda Sarekmaterialet har visat att de båda lappländska *Micaria*-hanarna tillhöra *M. alpina* L. Koch. Ett annat exemplar, som Åke Holm funnit vid Abiskojaure och kallat *M. foveata* Str. ävensom ett par av honom i Lycksele lpm., N. Storfjällen, Vitorskalet, den 6/7 1937 funna exemplar tillhöra även *M. alpina* L. Koch. Denna art har jag själv påträffat vid Älvdalen i Dalarna den 14/7 1936.

Micaria silesiaca L. Koch. Denna för Sverige nya art har anträffats av redaktör A. Jansson vid stranden av Hornsjön å Öland i juni 1920.

Micaria decorata n. sp. (Tavl. II, fig. 5 a—d.) Denna nya, synbarligen rätt allmänna art har jag funnit första gången å Värmdön vid Skenora den 7/6 1931 och sedermera den 11/8 s. å. å Snäckgårdet utanför Visby. Utom detta material har jag sett sådant från följande platser: Hall.: Särö (I. B. Ericsson) och Varberg (I. Trägårdh); Öster-

götland: Grytstorp och Karlshof (G. Holm); Västergötland: Lerum, Knappekulla, $\frac{1}{7}$ 1939 (K. E. Johansson); Södermanland: Mariefred, $\frac{3}{6}$ 1920, och Rönninge, $\frac{19}{6}$ 1927 (O. Lundblad); Stockholm, Experimentalfältet, $\frac{21}{5}$ 1921 (Id.).

Beskrivning av denna art å tyska språket återfinnes i slutet av denna skrift.

Anyphaena accentuata Walck. var. *obscura* Lebert. Denna sällsynta och karaktäristiska varietet har jag anträffat i Upl.: Bogesund, Träsket, $\frac{29}{7}$ 1941. Förut ej funnen i Sverige.

Fam. Thomisidae.

Thomisus albus Gmel. Denna för Sverige nya art har jag anträffat vid Skymning i Fleringe socken på Gotland den $\frac{7}{7}$ 1899.

Pistius truncatus Pall. har även anträffats i Fleringe socken vid Nors den $\frac{9}{7}$ 1899. Arten är även tagen av E. Mjöberg vid Halltorp på Öland i juli 1902.

Xysticus calcaratus Westr. är synonym med *X. sabulosus* Hahn, vilken art beskrevs 30 år tidigare. Westrings typexemplar, en torr hane på nål, har undersökts av Thorell (*Rem. on syn. etc.*, p. 242), vilken också menar den vara närbesläktad med *sabulosus*. Sedan det torra typexemplaret mjukats upp har full överensstämmelse med *sabulosus* kunnat konstateras.

Thorell har i nyss citerade verk också omnämnt ett par honor, vilka han förmenat tillhöra *X. calcaratus* Westr. Dessa exemplar ha visat sig tillhöra *X. kochii* Thor.

Xysticus setosus Westr. Typen till denna art utgöres av en torr, ännu ej könsmogen hona, som finnes förvarad å riksmuseum. Antydning till epigyn saknas alldeles, varför individen ifråga torde ha haft minst en hudömsning till att genomgå.

Beträffande detta exemplar har Thorell framkastat en förmodan att det skulle kunna vara ett mycket ungt individ av *X. fucatus* Walck., vilken art enligt hans uppfattning är synonym med *X. robustus* Hahn. Av vissa skäl anser han emellertid detta antagande vara mindre sannolikt. För mig synes det ej heller vara troligt, ty honan av sistnämnda art är klädd med anmärkningsvärt trubbiga och något tandade borst. Westrings typexemplar ha en borstbeklädning av vanlig typ, men en mycket kraftig och tät sådan, lik den som förekommer hos *X. sabulosus*. Simon har sedermera (*Bull. soc. ent. Fr.*, 1918, p. 51) påpekat att *X. fucatus* Walck. och *robustus* Hahn ej kunna vara synonyma, men vad den förstnämnda är för ett djur tycks man ännu ej ha kommit underfund med.

Att med absolut visshet avgöra om *X. setosus* Westr. är en god art eller ej torde vara omöjligt. Då typexemplaret har en hår- eller borstbeklädning som erinrar om *sabulosus* och då dessutom bakkroppens

»folium» har karaktäristisk svart teckning som hos denna art, så synes det mig lämpligast att uppföra *X. setosus* bland *X. sabulosus*' synonymer.

I Entomol. tidskrift 1938, p. 240, uppgives *X. sabulosus* Hahn vara tagen i Blekinge. En granskning av det där funna exemplaret, en hona, har visat att det tillhör *X. ulmi* Hahn.

Fam. **Philodromidæ.**

Philodromus rufus Walck. Denna för Sverige nya art anträffade jag vid Horn å norra Öland den 13/6 1898.

Thanatus vulgaris Sim. subsp. **borealis** n. subsp. Honor av denna för Sverige nya art har jag anträffat på Gotland vid Visby och Katthammarsvik i augusti 1931 och på Öland vid Stugbyn nära Stora Rör den 29/6 1937. Bestämningen av denna *Thanatus*-form är måhända ej fullt säker, då diagnoserna på hittills kända arter av detta släkte äro ganska bristfälliga. De offentliggjorda teckningarna av epigynens byggnad hos dessa spindlar äro också i de flesta fall mycket schematiska. Sedan jag haft tillfälle undersöka vulvabyggnaden hos ett av Simon bestämt exemplar av *vulgaris* från Korsika (Collectio Thorell, nr 1198 b) har jag emellertid kommit till den uppfattningen, att de svenska exemplar det här är fråga om lämpligen böra betraktas som subspecies av den vidsträckt utbredda och i flere subspecies uppdelade *Thanatus vulgaris* Sim. Är detta riktigt, är fyndet av arten på Gotland och Öland märkligt såtillvida som de hittills nordligast kända fyndorterna torde vara belägna i Ungern. Utbredningen tyckes i övrigt sträcka sig runt Medelhavet.

Beskrivning av detta nya subspecies återfinnes i slutet av denna skrift. (Tavl. II, fig. 6 a—b).

Tibellus maritimus Mge. I den svenska arachnologiska litteraturen har hittills blott omnämnts en enda *Tibellus*-art, nämligen *oblongus* Walck. En granskning av det relativt rika material, som stått till mitt förfogande, har emellertid ådagalagt, att vi hava tvenne rätt allmänna arter av detta släkte hos oss, dels nyssnämnda art, dels den i rubriken nämnda. Flertalet äldre författare ha givetvis sammanblandat dem båda, varför också deras synonymik blivit synnerligen invecklad. Jag följer här av praktiska skäl den uppfattning, som bl. a. Kulczynski gjort sig till tolk för (*Mém. Acad. Sc. de St., Pétersbourg*, 1908).

Tibellus maritimus Mge, som således skulle kunna anses vara en för Sverige ny art, har konstaterats förekomma på följande platser. Sm.: Kalmar, 1921 (G. Hedgren); Srml.: Mariefred, 8/6 1920 (O. Lundblad); Upl.: Stockholm, Experimentalfältet, 5/10 1915 (A. Tullgren); Drottningholm, 16/5 1938 (O. Lundblad); Värmdö, Gustafsberg, 28/6 1916 (A. Tullgren); Sånge, Igelviken, 31/5 1942 (C. Lindroth); Dlr.: Särna, juli 1907 (H. Rosén); Häls.: Färila, 3/6 1941 (O. Lundblad); Ångm.:

Fjällsjö, $22/6$ 1939 (N. Bruce); NB.: Boden, $17/6$ (A. Tullgren), Pajala, april 1908 (E. Orstadius); Torne lpm.: Karesuando, $16-27/6$ 1935 (N. Bruce); Lule lpm.: Jokkmokk, $10/8$ 1935 (Id.); Gellivare, $21/6$ 1900 (A. Tullgren); Åsele lpm.: Högländ, $1/8$ 1941 (G. Lagusson).

Fam. Salticidae.

Synageles venator Luc. Ny för Sverige. Fyndorter: Sm.: Bodafors, $16/7$ 1940 (O. Lundblad); Srml.: Erstavik, Östervik, $16/6$ 1940 (A. Tullgren); Upl.: Värmdö, Gustafsberg, $24/8$ 1920 (Id.); Ö. Ryd, Ormgården, $9/7$ 1920 (Id.); Ö. Ryd, Bogesund, Träsket, $29/7$ 1941 (Id.).

Heliophanus auratus C. L. Koch. Ny för Sverige. Fyndorter: Upl.: Svenska Högarna, $7/7$ 1898 (I Trägårdh); Öregrund, Yttre Skavbådan, $10/7$ 1927 (K. Ander).

Heliophanus aeneus Hahn. Det första säkra fyndet av denna art har gjorts i Stockholm å Experimentalfältet den $14/6$ 1920 av O. Lundblad. Arten omnämnes under namnet *H. muscorum* Walck. av Thorell (*Rem. on Syn. etc.*, p. 401), vilken förmodar att den av Sundevall i Skåne funna honan av dennes »*Attus atrovirens*» skulle kunna vara Walckenaers *muscorum*. Sundevalls exemplar har icke återfunnits i bevarade äldre samlingar.

Heliophanus dampfi Schenkel (*mariae* Dahl). Denna art, vars förekomst i vårt land helt nyligen publicerats av Ragnar Johansson (*Ent. Tidskr.* 1940, p. 38), känner jag från följande platser. Dlr.: Solleberget, $27/8$ 1918 (A. Tullgren); Häls.: Färila, $3-4/6$ 1941 och Los, Tensberget, $15/6$ 1941 (O. Lundblad); Ångm.: Moliden, $10/6$ 1939 (N. Bruce) samt Jmtl.: Undersåker, $4/7$ 1932 (O. Ringdahl).

Neon laevis Sim. Ett par honor av denna för Sverige nya art har jag funnit vid L. Björknäs å Värmdön, $22/5$ 1941.

Sitticulus saltator Sim. Denna likaledes för vårt land nya art har anträffats av redaktör A. Jansson vid Bäckalund nära Hornsjön på norra Öland den $26/6$ 1920.

Fam. Dictynidae.

Dictyna major Mge. En hane av denna för Sverige nya art har anträffats av redaktör A. Jansson vid stranden av Hornsjön på Öland år 1920. I riksmuseets samlingar finns dessutom en icke fullt köns mogen hona av troligtvis denna art tagen på Gotska sandön av O. Wennersten.

Argenna subnigra Cbr. Denna lilla dictynid, som tidigare blott varit funnen av Thorell i Upsala-trakten, har jag tagit i Stockholm å Experimentalfältet den 27 september 1905, N. Linnman har dessutom anträffat den på Stora Karlsö år 1941.

Fam. Amaurobiidae.

Amaurobius similis Bl. Ett exemplar av denna för Sverige nya art har tagits av A. Stuxberg i Visby. Det tillhör Göteborgs zoologiska museum.

Titanoeca tristis L. Koch. En hona av sannolikt denna förut blott i mellersta och södra Europa funna art anträffade jag den 6 juli 1937 på Borgholms alvar.

Zusammenfassung und Artbeschreibungen.

Vorliegender Beitrag zur Kenntnis der schwedischen Spinnenfauna enthält neben zahlreichen Fundnotizen nomenklatorische Erörterungen sowie Beschreibungen unzulänglich beschriebener bekannter oder neuer Arten.

Gnaphosa fumosa C. L. Koch muss von der Liste schwedischer Arten gestrichen werden. Was Westring *Pythonissa fumosa* Koch nennt sind zwei ganz unbestimmbare Jungformen einer *Gnaphosa*-Art. — *Gnaphosa montana* L. Koch. Unsere Kenntnis vom Männchen dieser Art wird ergänzt (Taf. I, Fig. 1 a—b). — *Gnaphosa borealis* Thor. muss *G. leporina* L. Koch heissen. — *Gnaphosa muscorum* L. Koch. Zu den Synonymen dieser Art gehört mit grösster Wahrscheinlichkeit auch die nordamerikanische *G. conspersa* Thor. — *Gnaphosa lapponum* L. Koch. Syn.: *G. islandica* Soer. — *Gnaphosa holmi* n. n. = *G. humilis* Holm, 1939 (nec Banks 1892).

Gnaphosa punctata n. sp. (Taf. I, Fig. 2 a—c). ♀ — Cephalothorax braun mit schwarzen, von der Rückenfurche ausstrahlenden, mehr oder weniger verzweigten, oft striemenähnlichen Zeichnungen und mit schmaler, schwarzer Randlinie. Abdomen dunkel graubraun mit hellgelben Lungenfeldern und schwarzpunktierte Haut.

Cephalothorax bemerkenswert langgestreckt, 4 mm lang und 2,7 mm breit, vorn nur 1,53 mm. Clypeus etwas höher als der grösste Diameter der VS. Vordere Augenreihe procurv mit VS ungefähr doppelt so gross wie VM. Das mittlere Intervall ungefähr so lang wie der Diameter der VM, die Seitenintervalle sind bedeutend kürzer. Hintere Augenreihe recurv mit HM etwas grösser als HS. Das mittlere Intervall etwas kürzer als der Querdurchmesser der HM und die seitlichen $1\frac{1}{2}$ mal grösser. VM etwas kleiner als HM: sie bilden zusammen mit diesen ein fast regelmässiges Quadrat. Sternum 2 mm lang und 1,7 mm breit. Masse der Beine: 4. I: 2. 3. I: 7,91 mm (2,45 — 1,25 — 1,71 — 1,36 — 1,14); II: 7,2 mm (2,16 — 1,25 — 1,59 — 1,14 — 1,06); III: 6,54 mm (1,82 — 1,02 — 1,14 — 1,42 — 1,14); IV: 9,5 mm (2,62 — 1,42 — 1,82 — 2,28 — 1,36). Bewaffnung der Beine: Tibia I und II: 2 apikale und Metatarsus I und II: 2 subbasale Ventralstacheln. Das vorliegende Exemplar hat ausserdem auf der linken Tibia II einen vorderen, submedianen Ventralstachel. Tibia III: 1 subbasalen Dorsalstachel oder es fehlt ihr dieser.

Das Abdomen ist ca 4 mm lang. — Das Epigynenfeld hat eine Grube mit fast parallelen Seitenkonturen und im hinteren Drittel eine fast dreieckige Form. Vorn in der Mitte hat es eine sehr kleine Ligula, die fast doppelt so breit wie lang und in der Mitte des Hinterrandes schwach eingebuchtet ist. Der Boden der Epigynengrube ist etwas erhaben und weiss. Hier bemerkt man zwei unter der Haut liegende, schlauchförmige, parallele Receptacula seminis. Der hintere, zugespitzte Teil der Grube ist lateral von zwei nach hinten konvergierenden, stark chitinierten, dunklen, die Mündungen der Paarungstaschen markierenden Leisten begrenzt. Der Receptacularkomplex besteht aus einem grösseren, schräggestellten

ten, sehr komplizierten Receptaculum, das nach der Terminologie Reimoser primär und »brillenförmig« ist. Vom äusseren Ende desselben erstreckt sich ein anderes, viel schmäleres, einwärts gegen die Mitte des Epigynenfeldes. Hier biegt es nach vorn ab und erstreckt sich ein bisschen nach vorwärts. Von seinem vorderen Ende entspringt schliesslich in fast rechtem Winkel gegen die Aussenseite des Körpers ein noch schmäleres, am Ende etwas erweitertes Receptaculum (tertiär?).

Gnaphosa lugubris C. Koch. Syn.: *G. krogerusi* Schenkel. — *Drassodes gracilis* Westr. Da Westring diese Art nach einem getrockneten und etwas beschädigten, jungen Exemplar beschrieben hat, und da der Typus wahrscheinlich zerstört ist, muss man somit *D. gracilis* Westr. als ein Nomen nudum betrachten.

Haplodrassus soerenseni Str. (Taf. I, Fig. 3 a—c). In der Nähe von Stockholm wurden beide Geschlechter einer *Haplodrassus*-Art angetroffen, die der Verfasser nach Untersuchung der weiblichen Typusexemplare mit obengenannter Art identifiziert. In mancher Hinsicht erinnert sie stark an *H. lapponicus* Holm. Eine komplettierende Beschreibung derselben wird hier gegeben.

♀ — Cephalothorax mit Beinen gelbbraun mit schmaler, fast schwarzer Randlinie. Sternum mit dunkler Randzone. Abdomen grau mit einem schwach angedeuteten, etwas dunkleren Längsband an der vorderen Hälfte des Rückens. Behaarung bräunlich.

Cephalothorax 2,35 mm lang und 1,75 mm breit, vorn nur 0,95 mm. Clypeus etwas kürzer als der grösste Querdurchmesser der VS. Vordere Augenreihe deutlich procurv und mit fast gleichgrossen Augen. Das mittlere Intervall ist fast so lang wie der Durchmesser der VM und die Seitenintervalle kaum halb so lang. Hintere Augenreihe schwach procurv und etwas breiter als die vordere Reihe. Die Augen dieser Reihe sind auch gleichgross aber etwas grösser als die Vorderaugen. Das mittlere Intervall ist bedeutend kürzer als der Radius der HM, aber die Seitenintervalle sind fast doppelt so lang. Das Augenviereck ist länger als breit und vorn so breit wie hinten. Die Cheliceren haben am hinteren Falzrand 2 gleichgrosse Zähne. Das Sternum ist 1,35 mm lang und 1,15 breit. Masse der Beine: 4. 1. 2. 3. I: 5,17 mm (1,53 — 0,91 — 1,14 — 0,85 — 0,74); II: 4,53 mm (1,36 — 0,85 — 0,91 — 0,79 — 0,62); III: 4,26 mm (1,19 — 0,68 — 0,74 — 0,91 — 0,74); IV: 6,02 mm (1,65 — 0,85 — 1,25 — 1,31 — 0,96). Bewaffnung der Beine: Tibia I und II ohne Stacheln, Metatarsus I und II mit 2 submedianen Ventralstacheln. Das Abdomen ist ca. 3,5 mm lang. Das Epigynenfeld ist etwas länger als breit. Hinten hat es eine stark chitinisierte, hufeisenförmige Partie, die breiter als lang ist. Ihre nach vorn gerichteten, lateralen Teile sind frei und erheben sich je über eine seichte, dunkelgefärbte Grube, die nach der Geschlechtsöffnung leitet. Die Gruben werden von einem niedrigen, schwach angedeuteten, medianen Kiel getrennt. Die vordere Partie der Epigynengrube bildet ein fast rechteckiges Feld, das dünnhäutig und schwach quergefaltet ist. Die Vulva erinnert sehr stark an die von *H. lapponicus* Holm, aber die Form der Paarungstasche ist mehr langgestreckt und vorwärts zugespitzt, und die sekundären Receptacula sind etwas grösser und stehen dichter zusammen als bei der Vergleichsart. Die Receptacula sind ausserdem fast dreieckig, während die von *H. lapponicus* von mehr schief ovaler Form sind.

♂ — Farbe wie beim ♀. Cephalothorax 2 mm lang und 1,5 mm breit, vorn nur 0,6 mm. VM etwas kleiner als VS. Das mittlere Intervall der Vorderreihe ist fast so lang wie der Durchmesser der VM, die Seitenintervalle dagegen sind bedeutend kürzer. HS sind etwas kleiner als VS und HM. Die letztgenannten sind fast gleich gross wie VS. Das Sternum ist 1,15 mm lang und 0,9 breit. Masse der Beine: 4. 1. 2. 3. I: 4,31 (1,25 — 0,57 — 1,08 — 0,79 — 0,62); II: 3,86 (1,14 — 0,57 — 0,85 — 0,68 — 0,62); III: 3,35 mm (0,85 — 0,57 — 0,68 — 0,68 — 0,57); IV: 5,4 mm (1,42 — 0,74 — 1,14 — 1,31 — 0,79). Bewaffnung wie beim ♀. Abdomen ca. 2,5 mm lang. — Die Palpentibia hat eine grosse, dorsale Apophyse, die an der Spitze erweitert ist wie das Blatt einer Axt mit breiter, abgerundeter,

bogenförmiger Schneide. Durch diese Apophysenform erinnert diese Art sehr stark an *H. lapponicus* und *umbratilis*. Am apikalen Ende und nahe der Aussenseite des Bulbus giebt es eine membranöse Fläche, die eine hakenförmige Apophyse trägt, die länger als bei *H. lapponicus* ist. Von der inneren Seite des Bulbus entspringt eine sigmaförmige Partie, die mit einer schräg abgeschnittenen, lamellenartigen Spitze endet. Diese Partie trägt an der Bauchseite eine kleinere Lamelle, die auf der Unterlage in fast rechtem Winkel gestellt ist. In dem vorderen Kante hat diese Lamelle dicht unter der Mitte eine kleine, hakenförmige Einbuchtung und in der schmälere, abgerundeten Endpartie biegt sie sich etwas vorwärts. Hinter und etwas über dieser eigentümlichen Apophyse erstreckt sich querüber dem Alveolus ein kompliziert gebauter Embolus, der in der Mitte des stark chitinisierten Rückens mit einem deutlichen scharfen Zahn versehen ist.

Scotophaeus blackwallii Thor. Syn.: *Drassus gotlandicus* Thor. *Zelotes subterraneus* C. Koch. Syn.: *Z. apricorum* L. Koch, *Z. violaceus* L. Koch und *Z. reconditus* Sim.

Clubiona norvegica Str. Syn.: *C. humida* Jacks. (Taf. I und II, Fig. 4 a—d). Der Verfasser teilt hier eine kurze Neubeschreibung dieser Art mit.

♀ — Cephalothorax gelbbraun, Cheliceren rotbraun, Sternum rotbraun mit dunklen Flecken an den Hüften, Abdomen rötlichgrau mit dunklerem Mittelband an der vorderen Hälfte des Rückens.

Der Cephalothorax ist 2,3 mm lang und 1,7 mm breit, vorn nur 1,15 mm. Der Clypeus ist kürzer als der Radius der vorderen Augen. Die vordere Augenreihe ist gerade und hat gleichgrosse Augen nebst Intervallen, die kürzer als der Querdurchmesser der Augen sind. Die hintere Reihe ist auch fast gerade mit VM etwas kürzer als VS. Das mittlere Intervall ist ungefähr $1\frac{1}{2}$ mal so lang wie die Seitenintervalle. Das Augenviereck ist breiter als lang und hat die vorderen Augen etwas grösser als die hinteren. Cheliceren mit 6 Zähnen am äusseren Falzrande, der nächste proximale Zahn ist der grösste, und die 3 distalen sind äusserst klein. Der innere Falzrand hat 4 Zähne, die zwei proximalen gleich gross, die distalen winzig. Sternum 1,4 mm lang und 0,85 mm breit. Masse der Beine: 4. I. 2. 3. I: 4,96 mm (1,42 — 0,79 — 1,19 — 0,91 — 0,65); II = I; III: 4,37 mm (1,42 — 0,74 — 0,91 — 0,79 — 0,51); IV: 6,44 mm (1,82 — 0,79 — 1,42 — 1,76 — 0,65). Bewaffnung: Tibia I und II mit 2 basalen und 2 medianen und Metatarsus mit 2 basalen Ventralstacheln. Abdomen 4 mm lang. — Das Epigynenfeld fast wie bei *C. erratica* C. Koch (*subsultans* Thor.), aber die Mündungen der Paarungstaschen sind mehr langgestreckt; sie sind schmal und dunkelgefärbt. Sie sind von einem nach hinten gerichteten Knoten mit 2 apikalen, dichtgestellten Kleinhöckern getrennt. Vulva fast wie bei *C. erratica* gebaut. Nach einem kurzen, seitlich gerichteten Einführungsgang folgt ein grosses, gerundetes, primäres Receptaculum. Das sekundäre Receptaculum ist breit birnförmig und mit einem nach unten, dann vorwärts, aufwärts und schliesslich nach aussen gebogenen, schlangenförmigen Endsack verbunden.

♂ — Farbe wie beim ♀. Cephalothorax 2,25 mm lang und 1,5 mm breit, vorn 0,85 mm. VM unbedeutend grösser als VS. Die Augen der Hinterreihe gleich gross. Cheliceren mit 2 Zähne an dem äusseren Falzrande, der distale Zahn gross. Am inneren Falzrande nur 1 Zahn. Masse der Beine: 4. I. 2. 3. I: 6,23 mm (1,71 — 0,85 — 1,63 — 1,25 — 0,79); II: 6,17 mm (1,65 — 0,85 — 1,63 — 1,25 — 0,79); III: 5,05 mm (1,48 — 0,85 — 0,91 — 1,19 — 0,62); IV: 6,99 mm (1,88 — 0,79 — 1,59 — 1,99 — 0,74). Bewaffnung wie beim ♀. Abdomen ca 2,25 mm lang. Die Palpentibia hat eine grosse und breite, apikale Erweiterung an der Aussenseite. Von dieser Partie, die gerade von unten gesehen zwei kurze Apophysen hat — die dorsal gelegene ist zahnähnlich — entspringt eine lange, gerade nach vorn gerichtete, harpunenähnliche Apophyse mit einer sehr langen und feinen Spitze. Unterhalb der Spitze sitzt ein dorsal gerichteter, etwas konkav gebogener, langer, feiner Widerhaken und noch weiter nach unten ein kleiner Zahn. Der Aussenseite entlang entspringt eine Leiste, die distal bis zur Mitte der Harpune erweitert ist.

In der unteren Hälfte wird sie etwas schmaler. Das distale Ende des Bulbus hat teils eine äussere, lange und durchsichtig dünne Apophyse (conductor), hinter welcher sich der Embolus verbirgt, teils eine andere, innere und stark chitinisierte, mit ihrem distalen Teil blattähnlich dünn und halb longitudinal zusammengelollt.

Clubiona borealis Thor. Eine Untersuchung der getrockneten Typusexemplare dieser Art hat erwiesen, dass sie ein Synonym von *C. reclusa* Cbr. ist. — *Clubiona alpica* L. Koch. Thorell gibt an, dass diese Art auf der Insel Gotland vorkommt. Diese Angabe beruht auf einer fehlerhaften Bestimmung eines Exemplars, das zur Art *C. similis* L. Koch gehört. — *Clubiona ornata* Thor. Syn.: *C. erratica* C. Koch. — *Micaria subopaca* Westr. Syn.: *M. albostrata* L. Koch. — *Micaria alpina* L. Koch. Einige im Sarekgebirge gefundene *Micaria*-Exemplare wurden von Schenkel zu *M. foveata* Str. gezogen. Sie gehören aber obengenannter Art an. *M. foveata* Str. ist mit *M. aenea* Thor. synonym.

Micaria decorata n. sp. (Taf. II, Fig. 5 a—d). — ♀ — Cephalothorax gelbbraun mit schwarzen, von der Rückenfurche strahlenförmig ausgehenden, mehr oder weniger verzweigten Zeichnungen und mit schwarzer Randlinie. Cheliceren und Sternum dunkler, das letztgenannte besonders längs der Randzone. Beine gelbbraun mit Femora I und II schwärzlich gefärbt. Abdomen dunkelbraun mit zwei ungebrochenen, weissen, bogenförmigen Querbändern auf dem Rücken, das eine auf dem Vorderrande, das andere, das lateral erweitert ist, in der Mitte. Längs der Mittellinie des Rückens sind 5 kleine Flecke, einer zwischen den beiden Querbändern und 4 hinter denselben, der hinterste fast dreieckig. Der Cephalothorax hat drei weisse, schmale Radialstreifen auf jeder Seite des thoracalen Teils. Das Femur IV hat einen ähnlichen Streifen längs der Rückenlinie. Kleine weisse Flecke kommen auch auf der Bauchseite in der Nähe der Stigmata und der Spinnwarzen vor. Die Beschuppung ist irisierend.

Cephalothorax (1,3—)1,75 mm lang und (0,45—)1,2 mm breit, vorn (0,2—)0,65 mm. Der Clypeus ist etwas kürzer als VS. Die vordere Augenreihe ist schwach procurv mit ihren VM bedeutend kleiner als VS. Das mittlere Intervall ist etwas kürzer als der Durchmesser der VM und die Seitenintervalle sind noch kürzer. Die Hinterreihe ist ebenso schwach procurv mit HM etwas kleiner als HS und hat sämtliche Augen kleiner als VS. Das mittlere Intervall ist kaum so lang wie der Durchmesser der HM und die Seitenintervalle sind noch kürzer. Der Abstand zwischen VS und HS ist etwas grösser als der grösste Querdurchmesser der HS. Das Augenviereck ist hinten etwas breiter als vorn und unbedeutend länger als breit. Die Cheliceren haben 2 fast gleichgrosse Zähne am vorderen und nur 1 am hinteren Falzrande. Das Sternum ist 0,97 mm lang und 0,76 mm breit. Masse der Beine: 4. I. 2. 3. I: 3,81 mm (1,14 — 0,57 — 0,74 — 0,68 — 0,68); II: 3,63 mm (1,02 — 0,51 — 0,74 — 0,68 — 0,68); III: 3,32 mm (0,91 — 0,51 — 0,62 — 0,68 — 0,68); IV: 4,99 mm (1,36 — 0,62 — 1,08 — 1,14 — 0,79). Bewaffnung: Tibia und Metatarsus I und II ohne Stacheln. Tibia III mit 3 Paar Ventralstacheln. Das Abdomen wird ca 3,7 mm lang. Das Epigynenfeld ist länger als breit. Nahe dem Vorderrande sind 2 recurvate, chitinisierte Querbogen über 2 sehr seichte Grübchen. Danach folgt eine fast ebene Partie bis zur Mitte, wo 2 schräg gestellte, nach vorn divergierende, stark chitinisierte, spaltähnliche Geschlechtsöffnungen gelegen sind. Noch weiter nach hinten sind schliesslich 2 ebenso schräg orientierte, kleine Chitinbogen über einem Paar Grübchen. An den Seiten des Epigynenfelds scheinen 2 grosse, wurstähnliche, etwas gekrümmte und nach vorn gerichtete Receptacula durch die Haut durch. Sie erreichen die vorderen Chitinbogen nicht. Die Geschlechtsöffnung führt zu einem nach hinten gerichteten, schmalen Paarungsgang, der plötzlich gegen die Oberseite des Körpers abbiegt. Hier vereinigt er sich mit dem grossen Receptaculum unterseits an der äusseren »Ecke«. Ungefähr in der Mitte des horizontalen Teils des Paarungsganges entspringt ein nach vorn und unter der Geschlechtsöffnung gerichteter, schmaler Sack, der distalwärts etwas erweitert ist. Dieser repräsentiert wahrscheinlich noch ein kleineres Receptaculum. Von dem hinteren Teil und der inneren Ecke des grossen Receptaculum läuft noch ein

schmaler, schräg nach hinten und gegen die Mittellinie des Körpers gerichteter Kanal. Dieser scheint zum Befruchtungsgang zu führen.

♂ — Farbe wie beim ♀. Hinteraugen fast gleichgross. Das mittlere Intervall ungefähr so lang wie der Querdurchmesser der HM und ein wenig kürzer als die Seitenintervalle. Der Abstand zwischen VS und HS fast doppelt so lang wie der längste Querdurchmesser des hinteren Auges. Masse der Beine: 4. 1. 2. 3. I: 4,66 mm (1,33 — 0,66 — 1,04 — 0,89 — 0,74); II: 3,99 mm (1,1 — 0,58 — 0,81 — 0,79 — 0,71); III: 3,37 mm (0,89 — 0,48 — 0,66 — 0,76 — 0,58); IV: 5,3 mm (1,33 — 0,56 — 1,1 — 1,17 — 0,76). Bewaffnung wie beim ♀. Abdomen ca 2 mm lang. — Die Tibia und Patella der Palpe zusammen etwas kürzer als das Femur. Tibia ungefähr so lang wie Patella, an der Aussenseite und an dem apikalen Ende ist eine gerade, nach vorn gerichtete, zugespitzte Apophyse, die kürzer als die Breite des Gliedes ist. Der Endteil des Cymbiums hat an der Ventralseite eine Querreihe von 4 Stacheln. Die membranöse Partie im distalen Ende des Bulbus trägt einen sehr kurzen Haken, der sein Ende gegen den an der inneren Seite des Bulbus entspringenden Embolus hat. Dieser ist schräg nach vorwärts und nach aussen gerichtet und ähnelt einer langgespitzten, scharfen Klaue.

Mehrere Fundorte in Schweden werden angeführt.

Xysticus calcaratus Westr. Syn.: *X. sabulosus* Hahn. — *Xysticus setosus* Westr. Syn.: *X. sabulosus* Hahn.

Thanatus vulgaris Sim., subsp. *borealis* n. subsp. (Taf. II; Fig. 6 a—b). — ♀ — Cephalothorax gelbbraun mit drei dunkleren Längsbinden. Die mittlere ist schmal und läuft vom Hinterrande bis zur Mitte des Cephalothorax. Die lateralen Binden sind breiter und ragen fast bis zum Aussenrande des thoracalen Teils. Die Behaarung ist dicht und ziemlich lang. Sie besteht aus weissen, anliegenden und dunkleren, halb aufrechten Haaren. Die Mundteile sind braun, dunkler als das Sternum, das wenigstens ringsum mit dunklerer, brauner Farbe punktiert ist. Die Beine sind einfarbig gelbbraun. Der Abdominalrücken hat auf der vorderen Hälfte eine lanzetten-, fast rhombusförmige, dunkle Längsbinde, die jederseits von weisslichen, langgestreckten Feldern begrenzt ist. Auf dem hinteren Teil des Rückens ist eine dunkelgefärbte Partie von fast gleichschenkelig dreieckiger Form. Dieses dunkle Feld nimmt den grössten Teil des Hinterrückens ein, ragt bis zum Hinterende des Körpers und wird auch jederseits von einer schmalen, weissen Zone begrenzt. Die Seiten des Abdomens sind dunkelbraun und der Bauch ist gräulich mit schwach angedeuteten, dunklen Längsstreifen. Die Behaarung des Abdomens ist weiss.

Der Cephalothorax ist 2 mm lang und 1,75 mm breit, vorn nur 0,85 mm. Der Clypeus ist 4 mal so hoch wie der Querdurchmesser der VM. Die vordere Augenreihe ist stark recurv und hat VM kleiner als VS. Das mittlere Intervall ist gut $1\frac{1}{2}$ mal so lang wie der Querdurchmesser der VM, während die Seitenintervalle ungefähr halb so lang sind. Die hintere, bedeutend breitere Augenreihe ist etwas weniger recurv und hat ebenfalls HM etwas kleiner als HS. Das mittlere Intervall ist fast 3 mal so lang wie der Querdurchmesser der HM, und die Seitenintervalle sind kaum so lang. VM und HM, resp. VS und HS sind gleichgross. Das Augenviereck ist hinten breiter als vorn und ungefähr so breit wie lang. Der Abstand zwischen VS und HS ist etwas länger als der Abstand zwischen HM. Das Sternum ist ca 1 mm lang und breit. Masse der Beine 4. 1. 3. 2: I: 5,33 mm (1,53 — 0,79 — 1,14 — 1,08 — 0,79); II: 5,07 mm (1,82 — 0,85 — 1,36 — 1,19 — 0,85); III: 5,21 mm (1,53 — 0,79 — 1,19 — 1,02 — 0,68); IV: 5,96 mm (1,76 — 0,74 — 1,36 — 1,31 — 0,79). Bewaffnung: Femur I mit 3 vorderen Lateralstacheln; Tibia I mit 1 vorderen Lateralstachel und 2 subbasalen und 2 submedianen Ventralstacheln; Metatarsus I mit 2 basalen und 2 medianen Ventralstacheln; Femur II ohne Stacheln; Tibia II mit 2 subbasalen und 2 submedianen Ventralstacheln; Metatarsus II = I; Femur III mit 2 Dorsalstacheln; Tibia III mit 1 vorderen Lateralstachel und 3 Paar Ventralstacheln; Metatarsus III mit 1 vorderen Lateralstachel und 2 basalen und 2 medianen Ventralstacheln; Femur IV = III: Tibia

IV mit 1 vorderen und 1 hinteren Lateralstachel und 3 Paar (nicht konstant) Ventralstacheln; Metatarsus IV mit 3 vorderen Lateralstacheln und 1 hinteren und 3 Paar Ventralstacheln.

Das Abdomen ist ca 2,85 mm lang. Die Epigyne besteht aus einer quergestellten, ovalen Grube, die durch ein zungenähnliches Septum in deren zwei halbmondförmige, schmale geteilt ist. Das Septum ist vorn an der Wurzel schwach verengt, hat bei älteren Individuen fast parallele, bei jüngeren nach hinten konvergierende Seitenkonturen und scheint wenigstens bei einzelnen Individuen mit seinem Hinterende den Hinterrand der Epigynengrube zu überragen. Bei Individuen, die soeben ihre Haut gewechselt haben, ist die Zunge sehr dünn und durchsichtig, wodurch es sehr schwierig ist, ohne eine genaue Untersuchung ihre richtige Form zu erkennen. Der ganze Receptacularkomplex scheint nämlich durch, während derselbe bei stärker chitinisierten Exemplaren nur als zwei ziemlich schmale, vorn breitere, braune Wülste an jeder Seite der Zunge hervortritt. Die Vulva besteht aus einem sehr kleinen, gerundeten, vorderen Receptaculum, das mit der Paarungstasche (?) in Verbindung steht. Die Geschlechtsöffnung scheint unter dem vorderen Teil der Epigynenzunge gelegen zu sein. Sie leitet zu einem longitudinal orientierten, langen, nach innen etwas ausgebuchteten Sack, der ungefähr in der Mitte eine schwache Einschnürung zeigt, die ihn in zwei kleinere Kammern teilt. Von dem hinteren Ende entspringt der Befruchtungsgang.

Tafelerklärung.

Tafel I.

- Fig. 1. *Gnaphosa montana* L. Koch: Palpe des Männchens, *a* von aussen, *b* von unten.
 Fig. 2. *Gnaphosa punctata* n. sp.: *a* Epigyne, *b* Vulva von unten und *c* von innen.
 Fig. 3. *Haplodrassus soerenseni* Str.: *a* Epigyne, *b* Vulva von innen, *c* Palp von unten.
 Fig. 4. *Clubiona norvegica* Str.: *a* Epigyne, *b* Vulva von innen.

Tafel II.

- Fig. 4. *Clubiona norvegica* Str.: *c* Palpe von aussen und *d* von unten.
 Fig. 5. *Micaria decorata* n. sp.: *a* Epigyne, *b* Vulva von unten, *c* Palp von aussen und *d* von unten.
 Fig. 6. *Thanatus vulgaris* Sim. *borealis* n. subsp.: *a* Epigyne, *b* Vulva von innen.

Nachtrag.

Während des Druckes dieses Aufsatzes wurde das Typexemplar von *Drassodes gracilis* Westr. in den Sammlungen des Naturhistorischen Reichsmuseums wiedergefunden. Eine Untersuchung dieses getrockneten und genadelten Exemplars ergab, dass es ein sehr junges Weibchen ist, das möglicherweise zu *Drassodes pubescens* Thor. gehört.

